

फोन: ०२०-२९५१६२६४

अॅग्रोमेट अडवायझरी बुलेटीन

ग्रामीण कृषि मौसम सेवा, ऐएमएफयु,
कृषी हवामानशास्त्र विभाग

कृषी महाविद्यालय, पुणे ४११ ००५

ई-मेल: amfupune@gmail.com

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला समितीची साप्ताहिक बैठक दि. ०५/१२/२०२५

जिल्हा : पुणे

मागील आठवड्याचे हवामान :

मागील आठवड्याचे हवामान : पुणे परिसरात मागील आठवड्यात कमाल तापमान २७.९ ते २९.० अंश सेल्सिअस तर किमान तापमान ९.८ ते १४.९ अंश सेल्सिअसच्या दरम्यान होते. सकाळची सापेक्ष आर्द्रता ९४ ते ९८ टक्के तर दुपारची सापेक्ष आर्द्रता २७ ते ४९ टक्के होती. वाऱ्याचा सरासरी वेग ताशी १.५ ते ३.२ कि.मी. होता.

हवामान अंदाज : पुढील पाच दिवसात पुणे जिल्ह्यात कमाल तापमान २९.० ते ३०.० अंश सेल्सिअस, तर किमान तापमान ११ ते १५ अंश सेल्सिअसच्या दरम्यान राहिल. सकाळची सापेक्ष आर्द्रता ६८ ते ८३ टक्के तर दुपारची सापेक्ष आर्द्रता ५७ ते ७० टक्के दरम्यान राहिल. वाऱ्याचा सरासरी वेग ताशी ०७ ते १० कि.मी. दरम्यान राहिल. आकाश निरभ्र ते अंशतः ढगाळ राहिल. वाऱ्याची दिशा ईशान्येकडून नैऋत्येकडे राहिल.

मागील आठवड्यातील हवामान (२९/११/२०२५ ते ०५/१२/२०२५)							हवामान घटक	पुढील पाच दिवसांचा हवामानाचा अंदाज (०५/१२/२०२५ ते ०९/१२/२०२५)				
29	30	1	2	3	4	5	दिनांक	6	7	8	9	10
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	पाऊस (मिमी)	0	0	0	0	0
29.0	28.2	27.9	29.0	28.2	28.0	28.4	कमाल तापमान(अं.से.)	30	30	30	30	29
14.3	9.8	10.0	11.6	11.5	13.0	14.9	किमान तापमान(अं.से.)	15	14	13	12	11
							ढग स्थिती (आकाश)	0	3	2	0	0
94	95	98	98	98	96	94	सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (%)	83	79	73	68	75
32	27	33	39	42	49		दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (%)	70	63	60	57	57
3.2	2.4	3.0	1.5	1.5	2.7	2.7	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)	10	9	8	7	8
							वाऱ्याची दिशा (अंश)	360	85	93	101	95

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पीक	पीक अवस्था	कृषि विषयक सल्ला
हवामान सारांश/ इशारा		भारतीय हवामान खात्याच्या प्रादेशिक हवामान केंद्र, मुंबई यांच्या अंदाजानुसार जिल्ह्यात दिनांक ०५ ते ०९ डिसेंबर, २०२५ दरम्यान हवामान कोरडे व थंड राहण्याची शक्यता आहे.
विस्तारित श्रेणी अंदाज (ईआरएफएस)		विस्तारित श्रेणी अंदाजानुसार (ईआरएफएस) मध्य महाराष्ट्र विभागात (धुळे, नंदुरबार, जळगाव, नाशिक, अहमदनगर, पुणे, सातारा, सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर) दिनांक १० ते १६ डिसेंबर, २०२५ दरम्यान <ul style="list-style-type: none"> पावसाचे प्रमाण राहण्याची शक्यता नाही. कमाल तापमान सरासरी पेक्षा कमी राहण्याची शक्यता आहे. किमान तापमान सरासरी पेक्षा कमी राहण्याची शक्यता आहे.
सामान्य सल्ला		<ul style="list-style-type: none"> किमान तापमान कमी राहण्याची शक्यता असल्याने बागेस/ पिकास रात्रीच्या वेळी पाणी पुरवठा करावा. जास्त थंड हवामानात पिकास खत देऊ नये कारण मुळांच्या खराब क्रियाशिलतेमुळे ते कार्यक्षमतेने घेऊ शकत नाहीत. पिकाचे कीड व रोगासंदर्भात नियमित सर्वेक्षण करून, जर प्रादुर्भाव आर्थिक नुकसान पातळीच्या वर असल्यास, विविध योग्य त्या उपाययोजना कराव्यात. कीटकनाशक आणि तणनाशकाची फवारणी करताना वेगवेगळी करावी. कोणत्याही पिकावर कोणतेही कीटकनाशक, बुरशीनाशक किंवा तणनाशक फवारताना, त्या पिकाकरिता त्या रासायनिक औषधाचा लेबल क्लेम असल्याची खात्री करूनच वापर करावा. भाजीपाला पीके जसे वांगी, भेंडी, गवार इ. लागवडीनंतर रसशोषक किडींच्या जैविक नियंत्रणासाठी पीकाच्या अवस्थेनुसार पिवळे चिकट सापळे, सापळा पीके, जैविक बुरशीनाशके (मेटारायझीयम, ट्रायकोग्रामा, व्हरटीसिलीयम इ.) यांचा वापर करावा आवश्यकता असल्यास रासायनिक कीड आणि

		<p>बुरशीनाशकाचा वापर करावा.</p> <ul style="list-style-type: none"> हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला व हवामानाचा पूर्वानुमाना करिता मेघदुत मोबाईल ॲपचा वापर करावा. मेघगर्जना व विजेच्या पूर्वानुमानाकरिता दामिनी मोबाईल ॲपचा वापर करावा. कृषिविषयक माहितीसाठी, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कृषिदर्शनीचा एक संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयोग करावा. सूक्ष्म पोषक पावडर फुले ग्रेड I याचा जमिनीतून वापर पेरणीच्या वेळी करावा. फुले ग्रेड II हे द्रव सूक्ष्म पोषक मिश्रण आहे जे विशेषतः पानांवर वापरण्यासाठी १% तीव्रतेची शिफारस केलेले आहे. त्यासाठी पहिली फवारणी पेरणीनंतर सुमारे ३०-४५ दिवसांनी करावी. दुसरी फवारणी हि पहिल्या फवारणीनंतर १५-२० दिवसांनी पुन्हा करावी. ग्रेड I चा मातीत वापर आणि ग्रेड II चा पानांवरील फवारण्या एकत्रित केल्याने पिकाच्या वाढीच्या काळात सूक्ष्म पोषक घटकांची त्वरित आणि शाश्वत उपलब्धता सुनिश्चित होते, ज्यामुळे पिकाची चांगली वाढ, उत्पादन आणि गुणवत्ता मिळते. रबी पिके जसे ज्वारी, हरभरा, गहू इ. पिकांच्या पेरणीच्या वेळेस वापरावे.
भात	काढणी ते साठवणूक अवस्था	भाताच्या लोंब्यामधील ८० ते ९० टक्के दाणे पक्क झाल्याचे दिसताच पिकाची कापणी वैभव विळ्याच्या सहाय्याने जमिनीलगत करावी. यंत्राच्या सहाय्याने कापणी केल्यास वेळेत व खर्चातही बचत होऊ शकते. कापलेला भात वाळण्यासाठी १-२ दिवस पसरून ठेवावा व नंतर मळणी करावी. चांगला उतारा मिळण्यासाठी मळणीयंत्र वापरावे. दाण्यातील ओलाव्याचे प्रमाण १० ते १२ टक्के होईपर्यंत भात वाळवावा. नंतर वाळवून कोरड्या, स्वच्छ व सुरक्षित जागी धान्याची साठवण करावी.
गहू	पीक वाढीची अवस्था	गरजेनुसार व जमिनीच्या मगदुराप्रमाणे गहू पिकास पेरणीनंतर १८ ते २१ दिवसांनी मुकुट मुळांच्या अवस्थेत सुरवातीच्या वेळी पाणी द्यावे.
रबी ज्वारी	पीक वाढीची अवस्था	ज्वारी उगवण झाल्यानंतर तीन आणि पाच आठवड्या नंतर मातीतील पाणी संवर्धनासाठी कोळपणी करावी. ज्वारी वरील खोडमाशीच्या नियंत्रणाकरिता प्रोफिनोफोस ४० टक्के + सायपरमिथ्रीन ०४ टक्के ई.सी.ची ०२ मिली प्रति लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. उभ्या पिकांमध्ये अमेरिकन लष्करी अळीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास नियंत्रणासाठी निंबोळी अर्क ५% ची फवारणी करावी.
कापूस	वेचणी / साठवणूक अवस्था	शेतातील अंदाजे ३० ते ३५ टक्के बोंडे फुटल्यावर पहिली वेचणी करावी त्यानंतर १५ ते २० दिवसांच्या अंतराने २ ते ३ वेचण्या कराव्यात. वेचल्यानंतर कापूस ३ ते ४ दिवस उन्हात वाळवून स्वच्छ व कोरड्या जागेत साठवावा.
मका	दाणे भरण्याची अवस्था	उभ्या पिकांमध्ये अमेरिकन लष्करी अळीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास नियंत्रणासाठी निंबोळी अर्क ५% किंवा इमामेक्टीन बेंझोएट ५% एस.जी. ८ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी. मात्र फवारणी केलेल्या मक्याचा वापर जनावरांच्या चा-यासाठी तसेच मका कणसांचा वापर खाण्यासाठी करू नये.
तूर	शेंगा भरण्याची अवस्था	शेंगा भरण्याच्या अवस्थेमध्ये पिकास आवश्यकतेप्रमाणे व उपलब्धतेनुसार पाणी द्यावे. तुरीमध्ये शेंगा भरण्याच्या अवस्थेमध्ये शेंगा पोखरणारी अळी (घाटेअळी), मरूका, पिसारी पतंग व शेंगा माशी या किडींचा प्रादुर्भाव वाढत असल्यामुळे या किडींच्या नियंत्रणासाठी एकात्मिक कीड व्यवस्थापन पद्धतीचा वापर करावा. शेताच्या बांधावरील तुरीच्या शेंगा पोखरणान्या अळ्यांची पर्यायी खाद्यतणे उदा. कोळशी, रानभेंडी, पेटारी ही तणे वेळोवेळी काढून नष्ट करावीत. शेंगा पोखरणान्या अळींचा प्रादुर्भाव कळण्यासाठी व किडींच्या नियंत्रणासाठी पाच कामगंध सापळे/हेक्टरी लावावेत. शेतात पक्ष्यांना बसण्यासाठी मचाण म्हणजेच इंग्रजी टी आकाराचे पक्षी थांबे ५०-६० प्रती हेक्टर उभारावेत. पिकास फुलकळी येतांना प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून ५ टक्के निंबोळी अर्काची किंवा निंबोळीयुक्त किटकनाशक अॅझाडिरेक्टीन ०.०३ टक्के (३०० पी.पी.एम.) ५ मि.ली. प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात पहिली फवारणी करावी. तुरीला पन्नास टक्के फुलोरा आल्यानंतर एच.ए.एन.पी.व्ही.५०० एल.ई. (हेलिओकिल) १.० मि.ली. प्रति लिटर पाण्यातून फवारणी करावी.
करडई	पीक वाढीची अवस्था	किमान तापमानात घट झाल्याने करडई पिकावर मावा किडीचा प्रादुर्भाव होण्याची शक्यता वाढते. कडेच्या ओळींवर मावा कीड आढळल्यास ऍसिफेट ७५ एसपी १६ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
हरभरा	पीक वाढीची अवस्था	फुले लागण अवस्थेत पिकास उपलब्धतेनुसार पाणी द्यावे. हरभरा पीक पाण्यास अतिशय संवेदनशील असल्याने गरजेपेक्षा जास्त पाणी दिल्यास पीक उभळते. पिकास दिलेली खते व्यवस्थित उपलब्ध होण्यासाठी व उत्पादनामध्ये मोठी वाढ होण्यासाठी तुषार सिंचन पद्धतीचा वापर करावा.
कांदा (रांगडा)	पीक वाढीची अवस्था	लागवडीपासून ३० व ४५ दिवसांनी वरखताची मात्रा द्यावी. कांद्याच्या अधिक उत्पादन व तण नियंत्रणासाठी ऑक्झीफ्लोरफेन २३.५ टक्के ई.सी. ०.०८८ क्रियाशील घटक ७.५ मि.ली. व क्युझोलफॉप ईथाईल ५ टक्के ई.सी. ०.०२ कि. क्रियाशील घटक १० मिली या तणनाशकांची १० लिटर पाण्यात लागवडीनंतर २५ दिवसांनी फवारणी करून ४५ दिवसांनी एक खुरपणी करावी. रासायनिक खते ५०:५०:५० किलो नत्र स्फुरद पालाश / हेक्टर, लागवडीच्या वेळी द्यावी व उर्वरीत ५० किलो नत्र २ समान हस्यात विभागून ३० व ४५ दिवसांनी द्यावे.

		लागवडीनंतर ३५ व ४५ दिवसांनी सूक्ष्मग्रेड ॥ ची १०० मिली १० लि. पाण्यातून फवारणी करावी. कांदा पिकाच्या अधिक व गुणवत्तायुक्त उत्पादनासाठी व कीड व रोगाचा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी सिलिकॉन २.० मिली प्रति लिटर याप्रमाणे कांदा पुनर्लागवडीनंतर २०, ४० व ६० दिवसांनी फवारणी करावी.
केळी	पीक वाढीची अवस्था	किमान तापमान कमी राहण्याची शक्यता असल्याने बागेश रात्रीच्या वेळी पाणी पुरवठा करावा. भल्या पहाटे बागेत ओला पाला पाचोळा जाळून धूर करावा. केळीच्या झाडास पीक अवस्थेनुसार प्रति झाड २५० ते १००० ग्रॅम निंबोळी ठेप द्यावी. घडास ६% सच्छिद्रतेचे पांढऱ्या प्लॉस्टिक बॅगचे आवरण करावे. सध्याच्या हवामानामुळे करपा (सिगाटोका) रोगाच्या नियंत्रणासाठी रोगग्रस्त पानाचा भाग / पाने काढून बागेबाहेर जाळावीत तसेच केळीची पिल्ले धारदार कोयत्याने नियमित काढावीत. तसेच मेटेरीम ५५ टक्के + पायऱ्याक्लोस्ट्रोबिन ५ टक्के (६० टक्के डब्लु जी) ३० ग्रॅम १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. त्यानंतर १५ ते २० दिवसांच्या अंतराने २ फवारण्या कराव्यात.
आंबा	पीक वाढीची अवस्था	आंबा पिकास चांगला मोहोर येण्यासाठी पाण्याचा ताण (पाणी तोडून) द्यावा. प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून कीटकनाशक आणि बुरशीनाशकाची फवारणी करावी. नवीन पालवीवर तुडतुड्यांच्या नियंत्रणासाठी डेल्टामेथ्रिन २.८% ई.सी. ९ मिली प्रति १० लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी. बागेतील रोगांच्या नियंत्रणासाठी ०.२५ टक्के कॉपर ऑक्झिक्लोराईड (२५ ग्रॅम १० लिटर पाण्यात) किंवा १ टक्का बोर्डो मिश्रण किंवा ०.१ टक्का कार्बेन्डेझीम (१० ग्रॅम १० लिटर पाण्यात) फवारावे.
जनावरांचे व्यवस्थापन		जनावरांना रात्री शेडमध्ये ठेवा आणि त्यांना थंडीपासून वाचवण्यासाठी कोरडे अंथरूप द्या. थंड हवामानाचा सामना करण्यासाठी व जनावरांना निरोगी ठेवण्यासाठी खाद्यामध्ये प्रथिने आणि खनिजांचे प्रमाण वाढवा. जनावरांची ऊर्जेची गरज भागवण्यासाठी हिवाळ्यात दैनंदिन रेशनमध्ये १०% - २०% मिठासह प्राण्यांना नियमितपणे खनिज मिश्रण आणि गव्हाचे धान्य, गूळ इत्यादी द्या. सकाळच्या वेळी गुरे/शेळ्या चरण्यास नेऊ नका. रात्रीच्या वेळी गुरे/शेळी उघड्यावर ठेवू नका. पोल्ट्री शेडमध्ये कृत्रिम प्रकाश देऊन पिलांना उबदार ठेवा.

*टिप : शेतकरीबंधूनी पिकावर किटकनाशकाची, बुरशीनाशकाची फवारणी करताना स्वतःची योग्य ती खबरदारी/ काळजी घ्यावी तसेच फवारणी करिता किसान कवच बाँडीसूटचा वापर करावा.

स्रोत :

- १) हवामान पूर्वानुमान : प्रादेशिक हवामान पूर्वानुमान केंद्र, मुंबई.
  - २) मागील हवामान : -
- ठिकाण : कृ.म.वि., पुणे.
दि. : ०५.१२.२०२५

स्वाक्षरीत

प्रमुख अन्वेषक, ग्राकूमिसे, ऐएमएफयु, पुणे तथा
प्रमुख, कृषि हवामानशास्त्र विभाग, कृ.म.वि., पुणे